

Kitap:

**MEDYANIN POLİTİK EKONOMİSİ
POLITICAL ECONOMY OF MEDIA***

Yazar:

ROBERT W. W. MCCHESENEY

Çeviren

BúŖra SÖNMEZ **

***The Internet and U.S Communication Policymaking in Historical and Critical Perspective** / Tarihi ve EleŖtirmel Açıdan İnternet ve Amerika İletifim Politikalarının OluŖumu

** ArŖ. Gör. Atatürk Üniversitesi, İletifim Fakóltesi, Halkla İliŖkiler ve Tanıtım Bölümü,
E-mail: busra.sonmez@gmail.com

Tarihsel ve Eleştirel Açıdan İnternet ve ABD İletişim Politikalarının Oluşumu

Hem Amerika hem de küresel düzeyde medya ve iletişime egemen iki muhalif ve öncü eğilim vardır. Bir yandan medya endüstrileri hızla şirketleşerek ticarileşmiştir. 1995’de Disney ile Capital Cities/ABC’nin ve Time Warner ile Turner Broadcasting’in birleşiminin yanı sıra CBS’nin Westinghouse’a satılması da bu eğilimi gözler önüne sermektedir. Birçok iş analisti Pazar dengesinin kurulmasından önce global iletişime egemen olacak en az altı ila on büyük birleşmenin daha gerçekleşmesini beklediklerini belirtmektedir. Bazı siyasal kuramcılara göre iletişimin bu denli yaygın şekilde ticarileşmesi sosyal kapasitenin demokratik bir siyasal kültür ve kamusal alan oluşturmasını zorlaştırmaktadır. Aslında bilinen tüm politik demokrasi kuramları bir dizi şaşırtıcı alandaki bu medya ve iletişim konsantrasyonu tam anlamıyla bir felaketin eşiğinde olduğuna işaret etmektedir.

Diğer yandan yeni gelişen bilgisayar ve dijital iletişim teknolojileri, iletişimi geleneksel hiyerarşik bir şekilde kontrol etme becerisini zayıflatabilir. Bunlar arasındaki en etkileyici gelişme, ucuz, küresel, interaktif ve kitlesel iletişime ve daha önce hayal bile edilemeyecek kadar geniş bir bilgi ağına olanak sağlayan internettir. İnternet dönüşümlü olarak “faal anarşi” olarak tanımlanmaktadır. Bu faal anarşinin merkezi bir komut ile ve aşağıdan yukarıya bir sistemle kontrol edilebilmesi mümkün değildir. Mitchell Kapor günümüz terimlerinden siberuzay’ın (cyberspace) tarihi önemine değinmiştir: “Ayrıcalıklı küçük bir spiker grubu yerine (yayın ağları ve güçlü gazeteler)

birçok kişiden başka birçok kişiye doğru yeni bir iletişim çağına giriyoruz. Bu yeni teknolojinin doğası daha büyük bir demokrasiye yer açıyor”. İnternet Society’nin genel müdürü, İnterneti “insan iletişiminin evriminde derin bir dönüm noktası, baskı makinelerinin icadından bile çok daha önemli bir icat” olarak tanımlamaktadır.

Şirket konsantrasyonuna yönelik bu uzun vadeli eğilim kapitalizmin temel mantığından ileri gelmektedir. O halde soracağımız temel soru; gelişen iletişim teknolojisi devriminin, özellikle de internetin, medya pazarının antidemokratik içeriğini ne ölçüde bastırabileceği ve daha demokratik bir medya ve siyasal kültürü ne ölçüde yerleştirebileceğidir. Bu sorun burada bir iletişim politikası geliştirme konusu olarak, Amerika deneyimine konsantre olunarak ele alınmıştır. İlk bölümde iletişim politikası tartışmaları Amerika’nın geniş siyasal tarih geleneği içine yerleştirilmiş ve iletişimdeki şirket kontrolünün bu tartışmanın içeriğinden nasıl yok edildiği gösterilmiştir. Kongre, Beyaz Saray ve Federal İletişim Komisyonu’nun 1990’larda bilgi yolunun en iyi nasıl geliştirilebileceğine odaklanmasıyla bu durum belirginlik kazanmıştır. Şirketlerin kar amaçlı kontrolü varsayımı, yasal politika tartışmalarının kapsamını daraltarak, yüzeysel konulara indirgemektedir. Bu önermeye göre, iletişimde şirket kontrolü en üst düzeye çıkarılmalı ve kar getirmediği sürece merkezi olmayan vatandaş iletişimi en alt düzeyde kalmalıdır. Ben sosyal amaçlara ulaşmak için piyasa dışı mekanizmalar kurma hedefiyle iletişim politikalarının oluşumuna halkın gerçek ve demokratik bir şekilde katılmasını savunuyorum.

Bu yazının ikinci kısmında, birinci kısımda belirtilen geleneksel politika kaygılarının yeni bilgisayar iletişim teknolojileri için geçerli olmadığı iddiasıyla devam edilecektir. Bu teknolojiler, onları kimin kontrol edeceği hususunun tartışmalı olduğunu göstermektedir. Bu ihtilaf ile ilgili olarak, yeni teknolojilerin yükselişi küresel şirket kapitalizminin ortaya çıkışı ve demokrasi-kapitalizm arasındaki gerilim içerisinde ele alınacaktır. Bana göre yeni iletişim teknolojileri, sosyal eşitsizliği artıran küresel kapitalizmin bir ürünü ve tanımlayıcı özelliğidir. İnternet ve internetin tüm demokratik potansiyeline erişmek için kullanılan nihai bilgi yolu; şu anda sadece marjinal olarak meydana atılan politik tedbirlerin uygulanmasını gerektirmektedir.

İnternet ve çağdaş iletişim politikaları geliştirme sürecini geleneksel radyo ve televizyon yayıncılığının tarihsel durumu ile karşılaştırmama rağmen, bu teknolojilerin benzer bir çizgide gelişme ihtimali oldukça düşüktür. İnternetin bir demokratik iletişim aracı olma potansiyeli çok daha yüksektir ve asıl sorun bu potansiyelin ne kadar uygulanabileceğidir. Bu teknolojilerin demokratik potansiyelini ele alırsak, yeni iletişim devrimini kuşatan politika sorunlarına, Amerika'da görülen benzersiz düzeydeki siyasallaşma ile birlikte bakılması gerektiğini düşünüyorum. Aynı zamanda bu iletişim devrimi hem Amerika'daki hem de küresel düzeydeki iletişim disiplini için de özel bir meseledir. Nasıl ki küresel ekonomi ve iletişim sistemi karmaşık bir dönüşümün eşiğinde ise, Amerika'daki iletişim araştırmaları ve eğitimi de bir dönüm noktasındadır. İletişim akademisyenlerinin önümüzdeki yıllardaki iletişim politika gelişi-

mine yönelik gösterecekleri duruş, bu alanın nesiller boyunca duracağı yeri belirleyebilir.

İnternet ve Amerika'da Politika Oluşumu

Büyük ve önemli bir iletişim teknolojisinin gelişimi tartışılırken iki politik soru kümesi ortaya çıkmaktadır. İlk soru kümesinde bu teknolojiyi kimin ne amaçla kontrol edeceği sorulmaktadır. Bu sorunun sonucu olarak bu yeni teknolojiyi kimin kontrol etmeyeceği ve niçin bu ayrıcalığa sahip olamayacağı sorusu da ortaya çıkmaktadır. Örneğin Amerikan televizyonu örneğinde, az sayıda dev şirket reklam sürelerinin satışıyla öne çıkmakta ve kar maksimizasyonu amacıyla bu aracı kontrol etme yetkisine sahip olmaktadır. Bu nedenle Amerika, televizyonun gelişimini, Avrupa'ninkilerden çok farklı, müstakil bir yörüngeye oturtmuştur.

İkinci soru kümesinde bu yeni iletişim teknolojisinin tüm toplum üzerindeki sosyal, kültürel, ekonomik ve politik etkileri sorgulanmakta ve bu yeni teknolojinin niçin önemli olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Birinci soru kümesinin cevaplarını, yani yeni iletişim aracının kontrol edecek olanları belirlemek için kurulan kurumsal yapılar genellikle ikinci soru kümesinin de cevaplarını belirlerler. Aslında bu ikinci düzeydeki iletişim politikası gelişiminin çoğu, bu iletişim sistemini -sahiplerini ve yürütücülerini- normal şartlarda benimsemedikleri bir takım davranış biçimlerine yönlendirme çabalarından oluşmaktadır. Bunun tipik bir örneği televizyonda şiddet düzeyini azaltmaya yönelik süregelen tartışmalardır. Bunun yanı sıra ikinci politik sorular kümesi yalnızca yapısal sorunlara indir-

genemeyeceği gibi, birinci dereceden önemli olduğu da söylenemez. Bir iletişim teknolojisine kim sahip olursa olsun veya kim tarafından yönetilirse yönetilsin, yapısal temelinin düzeyleriyle bağlı olarak değişen, beklenmeyen ve öngörülemeyen sonuçları olmaktadır. Bu nedenle televizyon, savaş sonrası yıllarda Amerikan ev hayatı kültürünü büyük ölçüde değiştirmiş ve basın ile kamusal söylemin doğası üzerinde güçlü bir etki bırakmıştır.

Toplumun bu soruları cevaplandığı süreç, politika geliştirme olarak adlandırılabilir. Toplum ne kadar demokratik ise, toplumun iletişim teknolojisinin uygulama ve gelişimine dair tartışmaları da o derece açık, aydın, saygılı ve hararetle olacaktır. Ancak yine de politika geliştirme süreci ne kadar demokratik olursa olsun, bu sorular var olmaya devam edecek ve bir şekilde cevaplandırılacaktır. Temel olarak, toplumun politik ekonomisini etkin bir şekilde belirleyen güçlerin, o toplumun iletişim sistemini de belirleyeceği kabul edilir ve ilk soru kümesi tartışma konusu bile yapılmayacaktır. Dolayısıyla “halk cumhuriyetlerinde” bu iletişim sistemini belirleyen Komünist Parti’dir ve öyle de olmuştur. Amerika’da ise bunu dev şirket yatırımları yapmaktadır.

Amerika, genellikle bilgi otobanı veya interaktif telebilgisayar çağı olarak nitelenen iletişim medyasını temelden yeniden yapılandırma sürecindedir. Bu çağ, teknolojideki büyüleyici gelişmelerden ziyade yeni dijital ve bilgisayar teknolojilerinin geleneksel iletişim medya endüstrisini çökerterek iletişim altyapısını yeniden yaratma eğilimi nedeniyle gerçek bir devrim çağıdır. Kısacası, birinci küme politika gelişimi soruları yeniden ortaya çıkmıştır ve bulduğumuz cevap-

lar bu yeni teknolojinin nesiller boyu gelişim sürecinde belirleyici olabilir. Ayrıca, politik ekonominin ve yeryüzündeki nüfusun sahip olduğu kültürün merkezinde politik iletişim yer aldığından, şu anki iletişim devriminin tarihsel süreci devam etmektedir. Birkaç örnek vermek gerekirse, küresel kapitalizm, politikalar, kültür ve eğitim, bu yeni bilgi yolu çağında yeniden yapılandırılmaktadır. Bireylerin dünya ile etkileşime geçme yöntemi dönüşüm sürecindedir. Bu yüzden, yeni iletişim teknolojilerinin sosyal sonuçlarına ilişkin ikinci soru kümesi en yüksek öneme sahiptir.

Güncel iletişim devrimi beklenmedik bir gelişme değildir. 1920’lerde de radyo yayıncılığının ortaya çıkmasıyla birlikte toplum yukarıda bahsedilen soruları cevaplandırmaya çalışmıştır. 1990’larda internet olduğu gibi, radyo yayıncılığı da kökten yeni bir değişimdir ve bu güçlü yeni teknolojiyi kimin ne amaçla kontrol edeceğine dair yaşanan karışıklık 1920’lerin sonuna kadar devam etti. Radyonun nasıl karlı bir yatırıma dönüşeceğini düşünen fazla yoktu, bundan ziyade nasıl daha liberal ve demokratik olabileceği tartışılıyordu. İlk on yılda radyo yayıncılığının itici gücü amatörlerden kaynaklanıyordu. Daha sonraları bu yeni aracın kamusal gücünü keşfeden kar amacı gütmeyen/ticari olmayan gruplar ortaya çıktı. Kapitalistler radyo yayıncılığının ticari reklam yoluyla ciddi miktarlarda kar getirebileceğini fark ettiğinde 1920’lerin sonuna gelmişti. Bu yayıncılar Washington’daki güçleri sayesinde Federal Radyo Komisyonuna hakim oldu. Bunun sonucunda sayıca zaten çok az olan radyo kanallarındaki kamusal tartışmalar ve Kongre eleştirileri tamamen ortadan kaldırıldı.

Yayın araçlarının bu şekilde ticarileştirilmesinin sonucunda Amerikan toplumu, yayıncılıkta karsız ve ticari olmayan bir rol tesis etmek üzere harekete geçti. Bunun oldukça zor bir görev olduğunu kısa sürede gördüler. Zira ticari yatırımcılar radyoyu nasıl sermayeleştireceklerini planlarken, halk, kar amacı gütmeyen bir yayıncılık sistemi kurma şansını 1920'lerde kaybetmişti. Bu reformcular açık ve pazarlıksız şekilde radikaldiler; özel sektörün bu aracı kontrol etmesi halinde bu sisteme yönelik önyargıları hiçbir düzenlemenin yıkamayacağını ifade ediyorlardı. Bu reformculara göre ticari yayıncılık; ihtilafli ve provokatif kamu sorunlarıyla ilgili programları azaltacak ve sadece satışa hizmet edecekti. Kapitalist iletişim sisteminin demokratik bir toplum için yetersizliğine yönelik entelektüel eleştiriler yapıyorlardı. Bu da medya eleştirisi ve akademik çalışmalarını gölgeledi.

Bu reform hareketi 1934 yılında İletişim Kanunu'nun geçmesiyle dağıldı. Bu kanun ile birlikte Federal İletişim Komisyonu kuruldu. 1930'ların reformcuları eşit şartlarda yapılan tartışmalarda ticari yatırımcılara karşı kaybetmiş değillerdi. Radyo lobisi egemendi, çünkü haber medyasının çekirdek unsurlarını ellerinde tuttuklarından Amerikan halkının kongrede tartışılan iletişim politikası konularını umursamamasını sağlıyor, onların kafalarını karıştırıyorlardı. Ayrıca, ticari yayıncılar çoğu politikacının düşman olmak istemeyeceği bir güç haline geldi. 1931-1932 yılının ticari olmayan yayıncılık hareketi liderlerinden kongrede yer alanların neredeyse tamamı bir dahaki seçimlerde aday oldukları halde seçilmediler. Reformcuların yenilgisiyle birlikte endüstri, ticari yayıncılığın doğası gereği demo-

kratik olduğunu vurguladılar ve Amerikalılar karşı koymaksızın bu politik kültürü içselleştirdiler. Bunun sonrasında Amerikan yayıncılığını eleştirmenin tek yolu onun rekabet edilemez olduğunu kabul ederek daha sert düzenlemeler yapılmasını savunmaktan geçiyordu. Yasal düzenleme için "liberal" ifadenin temeli, endüstrinin kapitalist yapısının tamamıyla kusurlu görülmesi değil, az sayıda kanalın yasal düzenleme gerektirdiğiydi. Bu argüman, piyasadaki sorunun yalnızca rekabet olmadığını savunan 1930'ların yayın reformcularından oldukça farklıydı. Bunun bir diğer anlamı, mevcut iletişim devriminde kanal sayısının çok fazla artmasıyla birlikte kanal azlığı argümanının gücünü kaybetmesi ve liberallerin denetlemeyi kaldıran güce karşı kayıpta olduğuydu.

Politika tartışmalarındaki bu kısıtlılık, daha sonraları 1940'larda faks, FM radyo ve televizyon gibi iletişim teknolojilerinin ortaya çıkışında da yaşandı. 1930'larda yaşanan radyo tartışmalarıyla karşılaştırıldığında, bu yeni teknolojilerinin gelişimine yönelik alternatiflerle ilgili neredeyse hiç kamusal tartışma görülüyordu. 1940'lı yıllarda ve daha sonrasında liberaller sistemin ticari temelini kutsallığının farkındaydılar ve kenarlarda bir yerde kar amacı gütmeyen bir sektör oluşturmaya çalıştılar. Bu problem teşkil ediyordu çünkü ne zaman bu karsız bölgenin karlı açılımı engellendiği görülse, gelecekte tehlikeye giriyordu. Bu nedenle kar amacı gütmeyen sektörün Amerikan iletişim sektöründeki birincil işlevi karlı görülmedikleri dönemde yeni teknolojilere kılavuzluk etmek (Örneğin 1920'lerde AM radyo ve 1950'lerde FM radyo ve UHF televizyon), daha sonra ticari yatırım potansiyellerini gösterdiklerinde

bir kenara atılıyorlardı. Var olan kamu desteği özel sektör operatörlerine devredildikten sonra İnternet bilgisayar ağları da aynı kaderi paylaştı.

Politika ve Kar Motivasyonu

İnternet ve ilişkili diğer teknolojilerin ortaya çıkışı, televizyon veya FM radyodan farklı bir medya politikasının göz önünde bulundurulmasını gerektirmektedir. Bunun nedeni dijital iletişimin doğasının, farklı medya ve iletişim sektörleri arasındaki geleneksel farklılıkları göstermesidir. Uzun yıllardır faaliyet gösteren yayıncılık ve gazete şirketleri stratejik bir şekilde yeni dijital dünyaya adım atmadıkları takdirde, bu yeni çağda faaliyet göstermelerine gerek kalmayacak, hatta belki ayakta dahi kalamayacaklardır. Bu konu basındaki iş dünyası sayfalarında ve iş odaklı medyada geniş yer bulmaktadır. O halde asıl soru hangi firma ve hangi sektörlerin bu iletişim devrimine egemen olarak onu sermayeleştireceği ve hangi firma ve sektörlerin başarısızlığa uğrayacağıdır. İş dünyası basınında anlatılan öykü budur ve yaygın kaniya göre İnternet ve bilgi otobanıyla ilgili esas politika savaşı budur.

1930'lardaki dokuyla uyumlu olarak şirket kontrolü önceliği ve kar amacı belirgindir. Federal hükümetin tüm birimleri sürekli bir şekilde bilgi otobanının "özel sektör tarafından inşa edileceğini, sahiplenileceğini ve işletileceğini" vurgulamaktadır. Yasal tartışmalarda ise farklı görüşler hakimdi. Newt Gringrich elde edilen karın kamu hizmetiyle eş anlamlı olduğunu belirtiyordu. Zamanın Başkan Yardımcısı Al Gore ise pazarın çözümeceği kamu yararı kaygılarının olduğunu, yalnızca şirketlerin kar edeceği kesin olduğunda kamu yararına bir şeyler yapılabileceğini savunmak-

taydı. İletişim yasama tarihine bakıldığında şirketlerin taleplerine öncelik verildiği takdirde Gore'un düşüncesi benimsense dahi kamu yararının her zaman bir kenara atıldığı görülmektedir. Son zamanlarda liberal politikacılar 20. Yüzyılın ortalarında içi boş olsa da tipik hale gelen kamu yararı düzenlemesi retorikine nadiren başvurmaktadırlar. Aslında bazılarına göre iletişim firmalarına yönelik düzenlemelerin tek amacı onlar için teşvikler yaratmak ve ettikleri karı azaltmadan rol yapmalarına imkan tanımaktır.

1930'larda yayıncılık reformcularını yok eden aynı sebeplerin bir çoğu için şu anda da geçerlidir. Politikacılar bu yoldaki nakit kazanma savaşında bir sektörü diğerine tercih edebiliyorlar ancak bu nakit kazanma sürecine karşı çıkabilmek için kendi politik kariyerlerini tehlikeye atmak durumundalar. Demokratik ve Halkçı partilerin büyük iletişim şirket ve endüstrileriyle büyük bağları bulunmaktadır ve Capitol Hill'de destek arayanların içinde belki en çok çekinilen, saygı duyulan ve lütuflarda bulunulan iletişim lobileridir. Dolayısıyla, bu örnekte politik teşvik için zemin hazırlayan tek şey, alternatif politikalar için mücadele etmeye hazır, bilgili ve seferber edilmiş vatandaşlardır. Peki, bu yasal tartışmaların haber medyasında neredeyse hiç yer almadığı göz önüne alınırsa vatandaşlar nasıl konuyla ilgili bilgi edinebilirler? Bilgi otobanının bir kamu politikası hikayesinden ziyade bir ticaret hikayesi olarak anılmasının nedeni budur. Amerikan basınına kontrol eden firmaların neredeyse tamamının bilgi yolu kulvarında yarışın şirketler olması belki de sadece bir tesadüftür. Bu onlar için bir kamu politikası sorunu değildir ve öyle olmasını da istemezler. Bu yorumsuz bir şekilde süren bir çıkar çatışmasıdır.

Tüm bu faktörler, Senato ve Temsilciler Meclisi'nin İletişim Kanunu'nu 1995 yılında yürürlüğe sokmasıyla belirgin hale geldi. Amerikan yasama tarihinin en çürük işlerinden biri olarak bu yasa tasarısı iş dünyası tarafından ve iş dünyası için yazılmıştı. Yasanın büyük bölümü rekabetçi piyasaya olan bağlılığı gösteriyordu. Şirket konsantrasyonunun artmasını sağlayacak liberalleşmenin üstü örtülü haliydi. Aufderheide'nin belirttiği gibi kanun, "Özü itibariyle bu kanun iletişim şirketlerine tam güven duyularak zaten büyük olanların daha da büyümesini, dikey olarak bütünleşmesini sağlamayı" amaçlıyordu. Yasaya karşı çıkanlar çok azdı, onlar da bu işten yeterince çıkar sağlamadığını düşünen rakip şirketlerden geldi. Profesyonel bir lobici durumu şu şekilde anlatıyordu: "Kongre koridorlarında yürüyerek geçen uzun yıllar içinde Telekomünikasyon Kanunu'nun eşi benzeri karşıma çıkmadı. Toplumsal tartışmaların sessizliği kulakları sağır ediyordu. Hepimizi bu derece etkileyecek olan bir kanun, hiç tartışılmıyordu bile." Özetle, iletişim politikaları üzerindeki tartışmalar elitlerle ve hissedarlarla sınırlı kalıyordu. Bu durum Amerikan katılımcı demokrasi potansiyelini iyi bir şekilde yansıtmıyordu.

1995'in İletişim Kanunu, İnternet ve bilgi otobanını yönlendirecek olan gücün kamu politikaları değil şirketler olacağını garanti altına almaktadır. Aslına bakılırsa bu, gelecek yıllarda iletişim sistemlerine hiçbir kamusal müdahalenin olmayacağını ve devletin özel sektöre hizmet edeceğini garanti altına almak üzere şirketleşmiş Amerika'nın önleyici bir saldırısıdır. En büyük kar marjı neredeyse İnternet oradadır. Gerçekten de İnternet'in ticarileştirilme oranı katlanarak artmak-

tadır. 1995 yılının ilk çeyreğinde İnternet şirketlerine yapılan yatırım 1994'ün tamamından fazladır. New York Times gazetesinde bu haber "Ticarileşmeye hücum.. İnternet; bundan 10 yıl önce gelişen kişisel bilgisayar teknolojisinde bile görünmeyen düzeyde bir yatırım çılgınlığı meydana getirdi" olarak verilmiştir. Gelirler İnternet yazılımı, İnternete giriş ücretleri, online hizmetler, İnternet için gerekli donanımın satışları ve İnternet danışmanlığı ile Pazar araştırmalarından gelecekti. Online direk satış ve reklam da göze çarpıyordu. A.C Nielsen Şirketi İnternet ticareti ve reklamcılığını hızlandırmak için İnternet kullanıcıları üzerinde bir araştırma yapmaktaydı.

İnternet ile gelen ticaretin çoğu hala spekülatifdir 1920'lerdeki özel radyo istasyonu sahiplerinin kadar kazanç getirmemektedir. AT&T firmasının İnternet için "Diğer çocuklara karşı gizli bir silah" yazdığı gibi, tüm işletmeler sanal dünyada rakipler tarafından vurulmaktan korkmaktadır. Özellikle de medya devleri İnternette egemen olmak için hırsla çalışmaktadır. Levy, bu şirket medyasının sanal dünyadaki hırslarının, bu teknolojinin antitekelci eğilimi nedeniyle önleneceğini iddia etmektedir. Öyleyse, şu anki politik çevrede İnternet'in o büyük potansiyelini asla gerçekleştiremeyeceği ve medya kültürünün kıyısında kalacağını söyleyebiliriz. Aufderheide'e göre İnternet eninde sonunda "elektro-nik sınırda bir demonstrasyon projesi" olarak görülecektir. Her halükarda İletişim Kanunu, interaktif telebilgisayar temelli bilgi yolunun, ticari işletmelerin kuruluş amacına, yani kar maksimizasyonuna hizmet eden bir girişim olacağını garanti altına almaktadır. Karsız ve ticari olmayan bir sanal sektörün bu resme dahil olacağını söyle-

mek için oldukça erkendir, ancak hayatta kalabilmesi ve büyümesi politika sayesinde değil teknoloji sayesinde olacaktır.

Bu durumdan çıkar sağlayan bu güçlere göre pazar, tek demokratik politika gelişimi mekanizmasıdır ve onlara göre bunun nedeni pazarın, “insanlara istediklerini veren” kapitalistleri ödüllendirmesi bunu yapmayanları ise cezalandırmasıdır. Devletin, işçi sendikalarının veya başka herhangi bir kurumun pazarın işleme tarzına müdahale etmesi durumunda, bu mantık devam edecek ve kamu yararına düşman sonuçlar üretilecektir. Ayrıca ticari yayıncıların, 1930’lardaki radyo spektrumu üzerindeki etkilerini sağlamlaştırdıklarına dair bariz ifadeleri vardı. İletişimde mutlak piyasaya dair bu ideoloji Amerika’da ve tüm dünyada 1990’ların sanal dini haline geldi.

Bu argüman, sorgulama ve incelemeye konu olacak bir politik teoriye değil, sadece inanca dayanan bir din olduğu müddetçe mutlak sabit kalacaktır. Dikkatli bir incelemede, pazarın büyük oranda kusurlu bir düzenleyici mekanizma olduğu görülebilir.

Bu çerçevede 3 özet eleştiri getirebiliriz.

Öncelikle bu piyasa, demokraside olduğu gibi bir kişi-bir oy prensibine değil, bir dolar-bir oy prensibine dayalıdır. Zenginlerin birçok oyu vardır, fakirin ise hiç oyu yoktur. Piyasa savunucularının ağırlıklı olarak varlıklı olması ve pazarın toplumdaki sınıf ayrıştırmasını güçlendirmesi şaşırtıcı mı?

İkincisi, piyasa “insanlara istediğini vermekten” daha çok, “karlı olduğu müddetçe insanlara istediğini vermektedir”. Karlı olanlar ise insanların istediklerinin yalnızca küçük bir kısmı-

dır. Bu nedenle, yayıncılık örneğinde, birçok Amerikalı reklamsız bir sistem istese de bu egemen ticari yatırımcılar için karlı bir durum değildir, dolayısıyla piyasada bu durumu görmek mümkün değildir. Barbara Ehrenreich’in belirttiği gibi, “piyasadaki bir tüketici gerçek bir demokraside yaşayan bodur bir vatandaş karikatüründen daha fazlası olamaz”.

Üçüncüsü, pazarlar yalnızca kar kaygılarıyla işler, uzun vadeli kaygıları veya doğrudan kar maksimizasyonu ile ilgili olmayan değerleri önemsizleştirilir. Kişinin, pazarın yarattığı feci sonuçları görmesi için yalnızca global ekolojiye bakması bile yeterlidir.

Peki iletişim politikalarını demokratik bir şekilde oluşturacak olan piyasa değilse nedir? Tarihsel sürece bakıldığında benimsenmesi gereken iki temel ilke öne çıkmaktadır. Öncelikle yeni iletişim teknolojilerinin devrimci doğası nedeniyle vatandaşlar hangi teknolojik olanakların olduğunu ve sosyal hedeflerin neler olması gerektiğini belirlemek üzere bir araya gelmelidir. Bu noktada birçok alternatif sahiplik ve kontrol modelleri önerilmeli, tartışılmalı ve en iyi model seçilmelidir. Kısacası, iletişim sisteminin yapısal temeline sosyal amaçlar belirlendikten sonra karar verilmelidir. Temel nokta, plansız bir ticari sistem yerleştirilmeden önce kamu katılımının uygulanmasıdır. Amacı halk katılımından önce ticari bir sistem yerleştirmek olan ve yalnızca kendi çıkarlarını gözeten partiler tarafından kararların alınması sayesinde bu durum günümüz Amerika’sında görülmemektedir. Bu halk katılımı fikri abes bir fikir mi? Kesinlikle değil. 1920’lerin sonlarında Amerikan ve Kanada radyo dalgalarının hızlı ticarileştirilmesini göz önünde bulundurarak, yayıncılık ile ilgili 9

eyalette toplam 25 şehirde, açık oturumlar şeklinde halk tartışmaları düzenlendi. Karsız bir sistem geliştirmek için nihai karar bu aktif tartışmalardan 3 yıl sonra uygulanabildi. Bu demokrasinin mantıksız bir uzantısı mıdır? Öyle olmadığını umuyoruz. Nesiller boyu yaşamımızı kökten bir şekilde değiştirecek olan bu yeni iletişim sisteminin şekli demokratik bir tartışmanın konusu olamayacaksa, demokrasinin konusu ne olacak merak konusudur.

İkincisi, bu tür bir halk tartışması iletişim sisteminin karsız ve ticari olmayan bir yapısı olması gerektiğine karar verirse, sistemin egemen yapısı karsız, ticari amaçları olmayan şekilde işlemeli ve halka hesap verebilir durumda olmalıdır. Bu açıdan hem Amerika hem de tüm dünyada geçmişte yaşananlar göze çarpmaktadır. Ayrıca, ticari yatırımların da kamu hizmeti standartlarına her zaman bağlı kalması gerektiği de tartışmaya açıktır. İletişim sektörüne devletin dahil olması ile ilgili yasal tereddütler vardır. Bu örnekte politika geliştirme sürecini amacı tüm vatandaşlara hizmet edebilecek, çoğulcu merkezi olmayan, hesap verebilir, kar amacı gütmeyen ve ticari olmayan bir sektörün nasıl harekete geçirileceği olmalıdır. Neyse ki, iletişim teknolojileri bu tür bir yaklaşıma uyumlu görünmektedir. Toplum iletişimin ticarileşmesine ayırdığı zamanın çok daha azını bu probleme ayırır, işe yarar kamu hizmeti modelleri ortaya konulabilir.

Belki de bu iki ilke modern Amerikan siyasi kültürü için imkansız görünebilir, ancak bunlar yeni iletişim sisteminin tamamının kontrol ve sorumluluğunu özel sektöre teslim etmemek için tek alternatiftir. Eski bir Microsoft yöneticisi ve ticari yayıncı olan David Bunnell şu şekilde uyar-

maktadır “Şirketlerin paydaşları için kar yaratmaları gerekmektedir . . . Bu bilgi yolu özel sektör şirketlerine tek edilemeyecek kadar önemlidir.” Bu duygu, bir etki yaratmasa da iletişim endüstrilerindeki en yaratıcı beyinlerin birçoğu tarafından paylaşılmaktadır. Bu temel soru günümüz Amerikan siyasi kültüründe sınırların dışında kaldığından, çoğu Amerikalı bu konuda bir fikir belirtme hakkının olduğundan dahi habersizdir.

Ancak yine de bu konularda önemli öneriler getirerek bilgi yolunda sürdürülebilir bir karsız ve ticari olmayan sektör oluşturmak için çalışan birçok Amerikalı vardır. Bu reformcular kendilerini basın tarafından görmezden gelinmiş ve siyasetçiler tarafından bir kenara atılmış şekilde bulurlar. Kendilerini 1930’ların ortalarından beri Amerikalı iletişim aktivistlerini etkisi altına alan klasik ikilemin içinde bulurlar: ciddiye alınmak için, şirket hükümlerinin önceliğini kabul etmeli, yani bunun iletişim sisteminin kalbinde değil kenarlarında süren bir mücadele olduğunu kabullenmelidirler. Durum iç açıcı olmasa da, iletişim sektörüne egemen şirketler üzerindeki tartışma devam ettiği sürece, endüstri istikrarlı hale getirildiğinde var olmayan imtiyazlar olacaktır. Örneğin 1934’den önce, ticari yayıncılar yayıncılık kontrolünün kendilerinde olmasına halkın güvenmesini sağlamak için, kar amacı gütmeyen programlara çok fazla zaman ayırıyorlardı. Ancak örgütlü mücadele yok oldukça, karsız yayıncılık da yok oldu. Dolayısıyla, bu bakımdan kar amacı gütmeyen bir sektörü teşvik etmek ve korumak için umut hala vardır ve şu anki siyasi kültürde bu tek seçenektir. Ancak yine de tarihsel olarak bakıldığında karsız iletişim sektörünün ticari saldırılar karşısında çok fazla hayatta kalacağını

söylemek zordur. Kazanılan her imtiyazın daha sonraki saldırılardan korunacak şekilde yazılı hale getirilmesi gerekmektedir.

Gerçekte internet ve bilgi otobanının süreci bu şekildeyse, gelecek nesillerin Amerikan politika tartışmalarının doğası nasıl olacaktır? Bu argümanın mantığına göre, yasal politika sorunları yüzeysel olacak; lobicilerin, avukatların, bürokratların ve akademisyenlerin ilgi alanına girecek; ve piyasanın rolünü doğal kabul edecektir. Ticari sistemin sınırları belirginleştikçe, yasal politika sorunlarının kesin doğası da belirginleşecektir. Ayrıca, internet ve bilgi yolunun ayırıcı özellikleri, örneğin etkileşim, beklenmeyen politika sorunları meydana getirecektir. Ticari yayıncılık politika gelişim sürecinin geçmişteki paradigmasının zorla kabul ettirilemeyeceği açıktır. Günümüzde eyaletlerin internet sansürü sorunları hala süren bir durumdur ve İnternet'in ana akım düşünceden sapmasıyla sansüre yönelik itici gücün artacağı bilindiğinden konuşma özgürlüğünün korunması önemlidir. Aynı zamanda, Pazar eleştirisi ve pazarın getirdiği sistematik sansür olmaksızın Birinci Anayasa Değişikliği'nin kabulü, şirketler Amerikası'nın ticari yayıncılık şemsiyesiyle halkın haklı eleştirisinden korunmasına hizmet edebilir. Ticari yayıncılık ve reklamcılıkta da bu görülmüştür. Bu örneklerde, Birinci Anayasa Değişikliği halk tartışması arenasını genişletmek değil, aksine daraltmak için kullanıla gelmiştir.

Yeni Süper-Güçlü Demokratik Teknoloji

Piyasa, bilgi yolu sürecini belirlemeye yetkili olsa da ve temel iletişim politikası sorunları üzerinde asgari dü-

zeyde kamusal tartışma görülsün bile, geleneksel yayıncılık ve geleneksel medyada olduğu gibi internetin veya bilgi yolunun şirketlerin tekeli kontrolüne tamamen girme ihtimali olduğunu söyleyemeyiz. Bir akademisyenin belirttiği gibi, "Ağın mimarisi, halkın kitle medyası üzerindeki içerik kontrolü türüne karşı işleyecektir". Bir diğerine göre ise, "büyük ticari girişimler kendi "siberalişveriş merkezleri"ni geliştirirken, sanal dünyanın geri kalanı "asfaltsız" olacak ve dolaşısıyla gerçek kültürel ve siyasi rönesansa kapı açacaklardır". Buradaki sorun vatandaş temelli, karsız bir sanal dünyanın ortaya çıkan düzende hayatta kalıp kalamayacağı değildir. Hayatta kalacağı kesindir. Sorun, bu sektörün yeni düzende gelişip gelişmeyeceği de değildir, son birkaç yıla bakıldığında yaşanan hızlı gelişme görülebilir. Hiç bir şey olmasa, sanal dünya, amatör radyonun süper şarjlı, bilgiyle paketlenmiş, baş döndürücü bir versiyonunu ortaya koyabilir. Sorun, kar amacı gütmeyen sanal dünyanın hayatlarımızı büyük ölçüde değiştiren bir sürecin önemli bir parçası olup olmayacağı da değildir. Bunun olma ihtimali de yüksektir. Asıl sorun, kar amacı gütmeyen, ticari olmayan, büyük bir politik müdahale olmaksızın toplumumuzu kökten bir şekilde daha iyiye götürüp götürmeyeceği ve bunu politik müdahale olmadan yapıp yapamayacağıdır. Kısacası, bu sektör yirmi birinci yüzyılın, Habermas'ın deyişiyle, "kamusal alan"ı oluşturabilecek mi, hükümet veya ticaret kontrolü olmaksızın etkileşimli tartışmaları yeşertebilecek midir? Bu soru, gerçek demokrasi iletişiminin yapısal temelini, günümüz politik veya ekonomik güçlerinin kontrolünde olmayan bir medya sisteminden geçtiğini belirten eleştirel demokratik teorinin izinden gitmektedir.

Bu soruya, pazarın haksız suçlanmadığı eleştirel bir açıdan yaklaşıyorum. Bana göre, pazar kültür ve fikirlerin tarafsız ve değerlerden arınmış bir belirleyicisi değildir. Bu aynı zamanda İnternet'in en açık sözlü savunucularının da bakış açısidir. Alternet'in bir üyesine göre; "İnternet gerçek bilgi devrimidir. Geleneksel kitle medyası üzerinde uzun zamandır kurulu olan devlet ve kurum filtresini tamamen yok etmektedir".

İnternet'in bu potansiyelinden memnun olan ana akım gözlemcileri pazar veya kapitalizmin demokratik bir kamusal alanın gelişimine engel olduğu görüşüne karşı çıkabilirler. Bu analistlerden bazıları İnternet ve bilgi yolunun mevcut kapitalizmi daha üst ve bütünüyle mükemmel bir düzeye çıkardığını düşünmektedir. Bu açıdan kapitalizm demokrasiyle eş anlamlıdır, bu nedenle sosyal hizmetler ne kadar özel girişime dönüştürülürse o kadar iyidir. Devletin fonksiyonu özel mülkü korumaktan başka bir şey değildir. Aslında, bazı pazar savunucuları teknolojik deterministik bir duruş sergiler ve yeni iletişim teknolojilerinin büyük şirketlerin sahip olduğu bilgi tekeli bertaraf ettikleri için küçük girişimci ve esnek üretimden oluşan yeni bir küresel ekonomik rejim ortaya çıkaracağını varsaymaktadırlar. Günümüz küresel ekonomisine egemen olan uluslararası şirketler eninde sonunda yok olma süreçleri içinde hantal dinazorlar görünümü kazanacaklardır. Pazar heveslileri, büyüklüğün rekabetçi bir dezavantaj olarak görüldüğü iletişim endüstrilerinde bunun özellikle doğru olduğunu kabul etmektedirler. Bu açıdan bilgi yolu, yüksek büyüme, rekabetçi kapitalizm ve kültürel/politik yenilik çağına temel oluşturacaktır. İdeolojik açıdan bu bazıları için cazip olsa da,

bu görüşü destekleyecek bir kanıt yoktur. Aslında, dijital teknolojilere geçiş, geleneksel medya türleri arasındaki ayrımın yok olması anlamına gelen bir birleşmeyi meydana getirmiştir. Bu da sinerjiyi arttırmış, şirketlerin imparatorluklar kurarak karlarını arttırmalarını sağlayarak küresel şirket yoğunlaşmasını hızlandırmıştır. Pazar savunucularının ifadelerinin aksine, dijital devrimin ampirik olarak doğrulanabilir sonucu; geleneksel olarak birbirinden ayrılan telekomünikasyon, bilgisayar, medya ve eğlence sektörlerinin artık birleşmekte ve büyük kombinasyonlar haline gelmekte olduğudur.

Diğer ana akım gözlemcileri bu düzeyde bir kapitalizm için istekli olmayabilirler ancak pazarın hem işletmeler hem de halk için sihrini ortaya koymak üzere teknolojik devrimi yaratacak şekilde düzenlenebilir olduğunu düşünmektedirler. Her iki yaklaşımda da Pazarın doğası gereği mükemmel veya en azından tamamen doğal olduğu varsayılır ve daha ileri bir araştırmaya gerek görülmez. Şirketlerin ve sermayenin Amerikan siyasal ekonomisindeki egemen rolünün sözü dahi edilmez. Eğer bilgi yolu beklentileri gerçekleştiremezse bunun suçlusu pazar veya pazardan kar edenler olmayacaktır.

İnternet ve bilgi yolu literatüründe üstünkörü tanımlanan kapitalizm ise baş döndürücüdür. Kapitalizm, cesur kapitalistler, girişimciler ve uyanık tüketicilerden oluşur. Ucuz işçi, sömürülen işçi yoktur; çevreye zarar yoktur, yolsuzluk ve yozlaşma yoktur, kökleşmiş sınıflar yoktur, ekonomik bunalım yoktur, toplumsal çürüme yoktur, tüketicinin sömürülmesi de yoktur. Cesur, açık fikirli kazananlar vardır ve kaybeden neredeyse hiç yoktur. Bu kapitalizmin en iyi halidir. Ka-

pitalizmin bu arınmış versiyonunda biraz bir gerçeklik payı olsa bile, iletişim sisteminin serbest pazarın bir sonucu olduğu düşüncesi tamamen gerçek dışıdır. Örneğin, iletişim devrimiyle ilişkili iletişim teknolojilerinin çoğu, özellikle de İnternet, tamamen devlet dışında, askeri desteklerle gelişmiştir. Aslında, Amerikan elektronik endüstrisindeki araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin %85'i federal hükümet tarafından desteklenmiş, ancak bu işin karı şirketlere kalmıştır. Burada piyasayı, iletişimin ve yazının birinci bölümünde belirtilen herhangi bir şeyin demokratik bir düzenleyicisi olarak ele alarak eleştirdim. İnternet ve bilgi yolunun potansiyelini doğru bir şekilde değerlendirmek istiyorsak, kapitalizmin bu efsanevi portresinin yerine daha teorik, tarihi ve eleştirel bir portresini koymalıyız. Ayrıca demokrasinin kapitalizmle, ve iletişimin de bunların tümüyle ilişkisi olduğuna dair sürdürülebilir bir düşünceye de ihtiyacımız var. İnternet'in fevkalade sağlam bir demokratik güç olduğunu değerlendirebilmemizin tek yolu budur.

Kapitalizmin demokrasiyle olan ilişkisi en zorlu konudur. Tarihsel olarak kapitalizmin modern demokratik rejimlere hayat veren bir araç olduğu doğrudur, ancak bu demokrasinin boyutunu ve sürdürülebilirliğini sınırlamaya çalıştığı da bir gerçektir. Kapitalizm bir yandan, toplumun küçük bir bölümünün, yani sermayenin politik ve ekonomik kararlar üzerinde gücü olmasına izin veren oldukça asimetrik bir sınıf sistemi oluşturma eğilimindedir. Diğer yandan ise; ticari değerleri ödüllendiren bir kültürü teşvik ederken, komüniter idealerin vurgusunu azaltır. Dolayısıyla kapitalizm gerçek demokrasi için iki önkoşulu baltalamaktadır.

Politik demokrasi, nüfusun çok küçük bir bölümünün kendi çıkarlarına dayalı ekonomik kararlar üzerinde çok önemli etkilerinin olduğu Amerika gibi kapitalist toplumlar için her zaman sorum olmuştur. Olgun, şirket-egemen, kapitalist bir toplum, neredeyse evrensel bir oy hakkı elde ettiğinde ise bu acil bir problem haline gelir. Demokrasinin doğası gereği mülkü olmayanların birleşmesi, ayaklanması ve bazı temel ekonomik kararlar üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmak istemesi tehdidi her zaman vardır. Bu nedenle güçlülerin akıllarında, önemli politik ve ekonomik kararların halktan uzakta elitler tarafından alınması gerektiği, halkın ise yüzeysel ve önemsiz konularla meşgul edilmesi halinde sistemin en iyi halini alacağı düşüncesi vardır. Sermayenin egemenliğine karşı çıkan özerk işçi örgütleri, sosyal hareketler ve siyasi partiler gerekli olduğunda çeşitli mekanizmalarla bezdirilirler, bazen engellenirler. Dahası kapitalizmin sosyal hayatın köşe bucak her yerini ticarileştirme eğilimi kar amacı gütmeyen politik ve kültürel örgütlerin gelişimini ve hayatta kalmasını çok daha zorlaştırır. Demokrasinin siperini oluşturanlar, bireylerin bir araya gelmesini ve siyasi aktörler tarafından bilgilendirilmesini sağlayanlar bu bağımsız örgütlerdir. Özetle, bu temel politik faaliyetler yıldırılır ve bu bağlamda halkanın dışında kalanlar için politik ilgisizlik baş gösterir. Noam Chomsky'nin belirttiği gibi "Uzun süredir uykuda olan kitleler uyanıp kendi çıkarlarının peşine düştiklerinde geleneksel olarak bunun bir "demokrasi krizi" olduğu düşünülür". Bunu göz önüne alınca yirminci yüzyılın yükselen değerinin "halkla ilişkiler" veya genellikle yapılan "sistemik şirket propagandası" olması şa-

şırtıcı değildir. Bunun amacı elitlerin çıkarlarını vurgulamak ve şirket egemenliğine karşı çıkacak fikir ve grupların arka plana atılmasını sağlamaktır. Kitlelerin görevi ise elitlerin kararlarını onaylamaktır.

İletişim anlamlı bir katılımcı demokrasi için çok önemlidir. Amerikan ticari yayın ve medyası aydın vatandaşlar için altyapı hazırlamakta başarısız olmuştur. Habermas'a göre, medya yirminci yüzyılda karlılığın büyük bir kaynağı olmuştur ve şirket sektörü tarafından sömürgeleştirilmiştir. Bu nedenle demokrasi için elzem olan bağımsız kamusal alana temel oluşturma kapasitesini kaybetmiştir. En eleştirel medya araştırmalarının sonucunda, ticari haber medyasının elitlerin çıkarlarına hizmet etme ve nüfusun çoğunluğunun aydın vatandaşlar olarak davranma kapasitesini engelleme eğiliminde olduğu ortaya konmuştur. Güncel araştırmalarda, medyada yoğunlaşan şirketleşme ve ticari desteğin basının demokratik misyonunu yerine getirme kapasitesini baltaladığı öne sürülmektedir.

İletişimin pazar ekonomisindeki önemi de gittikçe artmaktadır. Bu nedenle önümüzdeki yıllarda yapılacak tüm iletişim çalışmalarının merkezinde küresel kapitalizm analizlerinin yer alması gereklidir. İletişim devriminin kapitalizmin küreselleşmesiyle aynı zamana denk gelmesi tesadüf değildir. Şirketlerin ve kapitalistlerin küresel çapta büyüme istekleri, iletişim ve telekomünikasyonda çarpıcı bir etkiyle yeniliği teşvik etmiştir. 1970'lerin başlarında küresel ticaretin yalnızca %10'u finansaldı, kalan %90'ı ise mal ve hizmet ticaretiydi. Sonraki 20 yıl içerisinde bu yüzdeler hızla değişti. Eskiden çelik, demiryolu ve otomobillerin olduğu yerde, yani yatırımın ve dünya ekonomisinin tam kalbinde

artık iletişim ve bilgi endüstrileri yer almaktadır.

Peki bu küresel kapitalist düzenin gözlemlenebilir, yeni ve önemli eğilimleri nelerdir? Çoğu gözlemci tarafından kabul edilen birçok nokta vardır, ancak bu gözlemcilerin konuyu nasıl ele aldıkları ve bunların görece önemi hala tartışmalıdır. Öncelikle sınırlararası sermaye akışı ulusal hükümetlerin, ekonomik politikaları belirleme kapasitelerini azaltmıştır, zira kapitalistler hızlı bir şekilde bir başka karlı ülkeye taşınabilmektedirler. John Maynard Keynes, sermayenin ulusal sınırların dışına çıkması durumunda demokrasinin mümkün olmayacağını, hatta, sermayenin hareketsizliğinin neoklasik ekonomi teorisinin temel varsayımı olduğunu belirtmiştir. İkincisi, yeni küresel kapitalizm, uluslararası ticaret topluluğu için, yalnızca devlet düzenlemeleri ve politikalarıyla değil, işçilerle de olan ilişkilerinde bir manivela etkisi sağlamaktadır. Sonuç olarak, sermayeyi cezbetme, sermayenin başka bir yere yatırım yapmaması için işçi ve işçi birliklerinin gücünü azaltma umuduyla liberalleşmeye doğru küresel bir eğilim görülmektedir. Yine bu eğilime göre bir çok kamu hizmeti gibi, çevresel düzenlemeler de, zenginlerin üzerindeki vergi yükünü (sermayenin kaçışını) ve ekonomik durgunluğu azaltmak için bertaraf edilmesi gereken uygulamalardır.

Üçüncü etki, bu küreselleşme sürecinin 1960'lardan beri her 10 yılda Amerika ve tüm dünyada ekonomik büyümenin azalmasına sebep olmasıdır. Aslında, küreselleşme kapitalizmin temel eksikliklerinden birini vurgular: bireysel olarak kapitalistler için mantıklı olan bir davranış, sistemin bütünü için mantıksız ve zarar vericidir. Akılcı yatırımcılar düşük ücretli ülke arayışı içindedirler ve

yerel ücretleri düşük tutmak için tehdit yoluna giderler. Sonuçta satın alma gücü büyük ölçüde azalır, yani karlı yatırım olanaklarında azalmaya sebep olacak ekonomik talepler, başka bir deyişle sürüp giden ekonomik durgunluklar başlar. Ayrıca hükümetler ekonomik büyümeyi canlandırmak için geleneksel Keynesian politikalarını uygulamakta yetersizdir, çünkü bu ölçümler yatırımcıları çekmek ve tutmak için benimsenen politikaların tersine işlemektedir. Uyarıcı ekonomik ölçümler artık yasal bir politik seçenek bile değildir. Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu onları reddetmese de, küresel sermaye pazarı reddetmektedir.

Ayrıca, bilgi ve iletişime yapılan yatırımın yeni işler yaratmak kadar mevcut işlere zarar verme eğiliminde de olduğu görülmektedir. Çelik ve otomobillerin aksine bu yeni endüstriler küresel işçi sınıfının başına dert olan işsizlik krizini çözmekte yetersizdir. Bu açıdan, bilgi devriminin ilk sonucu angarya işlerden kurtulmak değil, yoksulluk hayatına mahkum olmaktır. Sonuç olarak uluslararası dev küresel finans pazarlarının kontrol edilemez büyümesi ulusal veya uluslararası yasal düzenlemelerin çok ötesine geçmiştir. Özetle, küresel kapitalizmin ekonomik baskısı, kamu sektörlerini bozan, çevre duyarsızlığı, stagnasyon, istikrarsızlık ve büyüyen ekonomik tabakalaşmayı yaratan etmenlerden biridir. Global piramidin en üstünde oturan küçük şanslı grup için gelecek daha aydınlık olamazdı, insanlığın çoğunluğu için ise, bugün bir mücadele, gelecek ise bir uçurumdur.

Politik Kültürü Kurtarmak

Küresel politik kültür düzeninin sonuçları çoğunlukla olumsuzdur. Kapi-

talizmin demokrasi için iki doğal ve olumsuz özelliği olan sınıf ayrışması ve ticari değerler karşısında sivil erdemliliğin ölümü yeni küresel düzende daha da yoğunlaşmıştır.

İnsanların bir araya gelerek tartışması ve düzenleyici politikalar fevkalade düzeyde önlenmiş olduğundan temel demokrasi nosyonu üzerinde toptan satış taarruzu haricinde bir şey yoktur. Bu genellikle ulusal bir egemenlik krizi olarak yansıtılsa da aslında belirgin bir egemenlik krizidir. Uluslardan küresel kapitalist çizginin hizasına gelmeleri ve ekonomik "araf" ile yüzleşmeleri istendiğinden beri yeni dünya düzeninde tartışılacak hiçbir şey kalmamıştır. Bu nedenle yasal tartışmaların kapsamı gözle görülür ölçüde daraltılmıştır. Bu nedenle sosyalistler ve muhafazakarlar aynı politikalar için ısrar etse de, yasama tartışmalarının önü ciddi şekilde kesilmiştir. Çağımızın en büyük paradoksuna göre, resmi demokrasi insanlığa hiç olmadığı kadar fazla ulaşmıştır, ancak politik güçsüzlük de hiç olmadığı kadar yaygınlaşmıştır. Demokratik sistemin günümüzün politik ekonomik krizlerini çözecek fikirler üretmede yetersiz kaldığı görüldüğünden, çağımızın en dinamik politik büyümesi, kapitalizmin insanlığı muazzam bir barbarlığa dönüştüren kusurlarından dolayı demokrasiyi suçlayan antirasyonalist, fundamentalist ve milliyetçi hareketlerle gelmiştir. İletişim devrimi de bu gelişmelere dahil olmuştur. Bir yandan, uluslararası iletişim şirketleri (küreselleşmeden en fazla çıkar sağlayanlar) küresel sermaye için avantajlı olan NAFTA, GATT gibi kurumsal düzenlemeler yararına yapılan mücadeleye öncülük etmektedirler. Bu firmaların bakış açıları dünya iletişim, eğlence ve bilgi sektörüne egemen olmaktır. Dünya

çapındaki kamu sektörü yayıncılık ve iletişimi kapitalistler tarafından sökülerek yerine genellikle uluslararası iletişim sistemleri getirilmiştir. Özellikle Avrupa'nın en büyük kamu hizmeti yayıncılık sistemleri ve bunların ilişkili basına özel ve kültürel değerleri yok edilmiş veya küresel pazarda ayakta durabilmek için ticari ilkeleri benimsemeleri istenmiştir. Bu yeni dünya iletişim düzeni kapitalizm ve ticarileşme için tehlikesiz görünmekte ve dünya nüfusunun görece zengin azınlığının ihtiyaçlarını tahmin etmekle meşgul olmaktadır. Kısacası, küresel kapitalizmin en karlı sonuçları arasında olan küresel iletişim, bu yeni düzeni statükoyu besleme eğilimindedir.

Bu iç karartıcı senaryoda internet ve iletişimdeki teknolojik devrimin oligarşiyi kırabilecek ve demokratik politik kültürü canlandıracak özellikleri nelerdir? İnternet savunucuları internetin kendine has özelliklerinin onu oldukça özel kıldığını belirtmektedirler: Görece ucuzdur, kullanımı kolaydır, engellenmesi zordur ve sansürlenmesi neredeyse imkansızdır. William Gibson interneti “bildiğimiz şekliyle demokrasi için son bir umut” olarak tanımlamaktadır. Demokrasiyi canlandırma aracı olarak İnternet lehine ortaya atılan argümanlar ve en güçlü faaliyetler mevcut medya endüstrileri tarafından göz ardı edilen birey ve grupları nasıl güçlendirebileceği üzerine yoğunlaşmaktadır. Aslına bakılırsa internet, özellikle duyuru panoları ve tartışma grupları demokrasinin en çok ihtiyaç duyduğu şey olan kamusal alanı yaratabilir. Dahası, İnternet'in anlık ve küresel doğası göz önüne alındığında, “bir kamusal alan olarak internet” savunucuları İnternet'in küresel politik ekonominin ışığında gün geçtikçe daha fazla ihtiyaç

duyulan küresel bir kamusal alan yaratmaya imkan tanıdığını belirtmektedirler. Örneğin Meksika'da bu bilgisayar ağları, bozulmuş medya düzenini atlatmak, ayakta kalmak ve başarılı olmak isteyen demokrasi öncesi güçlere imkan tanımış olabilir. Eski zamanlarda ise bu güçler ezilip yok edilirdi. İnternetin ticari medyaya karşı sürdürülebilir bir alternatif olduğu inancını güçlendiren bir kanıt olarak, destekleyiciler; bu kontrol edilemeyen iletişim ağlarının getirdiği tatsızlığı gösteren ve bu ağları dizginlemek için devlet kontrolü veya düzenlemesini destekleyen Rand Corporation memorandumunu işaret etmektedirler.

Bilgisayar ağları arayışının aktivistler için cesaret verici olduğu doğru olsa da, internetin demokrasi için bariz bir lütuf olduğu sonucuna ulaşmadan önce şu nitelendirmelerin uygun olacağına inanıyorum. Öncelikle, küresel erişim ve bilgisayar okuryazarlığı olmaksızın bilgi yolunun demokratik potansiyeli tamamen gölgede kalacaktır. 1995'de nüfusun yalnızca üçte birinin bilgisayarı vardı ve bunların birçoğunda İnternet erişimi yoktu. Günümüzde birçok insan hala bilgisayar satın alacak güce sahip değildir ve bilgisayar üreticileri yüksek kar sağlayan çok pahalı bilgisayarlar üretmeyi seçmektedir. Kişisel bilgisayarların yaygınlaşma derecesi yalnızca bir tahmin olsa da, her eve bir su tesisatı çekilmesi veya televizyon kadar yaygınlaşacağını söylemek zordur. Amerikan nüfusunun önemli bir bölümünde kablolu televizyon yoktur ve fakir mahallelerde nüfusun üçte biri kadarı telefon hizmetinden yararlanamamaktadır. Bu nedenle küresel erişim ve bilgisayar okuryazarlığını sağlamanın tek yolu bazı parasal kamu düzenlemeleri getirmektir.

Okullar ve kütüphaneler genellikle bilgisayar çağını demokratikleştirecek önemli birimler olarak işaret edilmektedir ancak bu kurumlarda uzun vadeli kesintilerin eşliğindedir. Bu da onların üstlenecekleri bu misyonu anlamsız hale getirmektedir. Ve küresel erişim ile bilgisayar okuryazarlığı olmaksızın, BYTE dergisi editörü Nicholas Baran'ın vurguladığı gibi, kişisel bilgisayarlar “toplumdaki ekonomik ve eğitsel farklılıkları daha da büyüten bir araç haline alacaktır”.

Erişim sorunu bir yana, ilan panoları ve bilgi yolu daha genel olarak toplumun büyük bölümünde mevcut olmadıklarında politik kültür üretme gücüne sahip değildirler. Küresel kapitalizmin egemen dokusu göz önüne alındığında, İnternet ve yeni teknolojiler, yeni bir politik kültür yaratmaktan çok kendilerini mevcut politik kültüre uyarılma eğilimindedir. Bu nedenle İnternet'in insanları politikleştireceği düşüncesi abartılı bir düşüncedir, İnternet onları ancak depolitikleştirecektir. New York Times gazetesine göre, Wired dergisi “ılımlı bilgisayar budalarını, politik aktivistlere değil, çok arzu edilen bir tüketici pazarına dönüştürmektedir”. Özellikle kitlesel interaktif ilan panoları gerçekten olağanüstü bir yaklaşımdır, ancak bu panoların neyden bahsettiğini kimse bilmiyorsa ne olacak? Uzmanlar ve akademisyenler konuyla ilgili yaptıkları çalışmalarını kamuoyu ile paylaşırlarsa, yani halkla diyaloga girerlerse bu problem kısmen de olsa aşılabılır. Ancak maalesef bu davranış biçimi genel akademik önceliklere, tutumlara ve akademik dünyada takip edilen yö-rüngeye ters düşmektedir.

Bu noktada basın ve iletişim politikaları resme dahil olmaktadır. Basın, demokratik tartışma için gerekli oksijeni üretmektedir. Politikaları anlamak

ve kanun koyucuların konuyla ilgili resmi bildirimleri görmek için gerekli olan araştırma ve bağlamı üretmektedir. Basın, tartışmanın kapsamına katkı sağlamaktan ziyade tartışmayı kızıştırır, duyurur ve karşılık verir. Kural olarak bu amatörler tarafından parça parça yapılabilecek bir şey değildir. Bunu en iyi yapabilecek olan bundan hayatını kazanan ve buna dair eğitim ve tecrübesi olan kişilerdir. Basın başarısızlıkları, çoğunlukla da ticari sınırlılıklarına bağlı olarak adil bir şekilde eleştirilse de, basın herhangi bir demokrasi nosyonu için başlı başına zorunludur. “Bir kamusal alan olarak İnternet'in” sürdürülebilir bir kavram olması isteniyorsa, nitelikli basın olması mecburdur ve bu ve benzer konulardaki mevcut teoriler bu problemi çözmekte yetersizdir.

Ayrıca, basın şu anda derin ve karanlık bir krizin tam ortasındadır. Şirketlerin reklam piyasasına sahip olması ve buna güvenmesi Amerikan basınına bir eğlence, suç ve doğal afet hikayeleri komedisine dönüştürmüştür. Basın mensuplarının profesyonel anatomisi, özellikle de ticari bir çevrede ciddi bir yenilgi içindedir. Basın, gerçek basın, karlı değildir ve buna ayrılan kaynaklar da kesintiye uğrar. Kaynaklar olmadan, basın mensuplarının herhangi bir araştırma yapması mümkün olmadığından, yeni hikayeler için halkla ilişkiler endüstrisine (genellikle şirketler), resmi kaynaklara (çoğunlukla politikacılar, şirket sponsorlu beyin takımları ve hükümet yetkilileri) bel bağlamalıdır. Basın mensuplarının morali muhtemel tüm zamanların en düşük düzeyindedir. Walt Disney'in eski CEO'larından Michael Eisner dünyanın en büyük gazeteci örgütlerinden birinin lideri olmasına rağmen, şirketinin gelecekteki büyümesinin dünyadaki politik

rejimleri tehdit etmeyen “politika dışı” ürünlerine dayanacağını belirtmektedir. Kısacası, pazarın ciddi gazeteciliğe ilgisi çok azdır ve çoğalacak gibi de görünmemektedir.

Bazı çalışmalarda internetin, gazetecilerin bilgiye erişimini büyük ölçüde geliştireceği belirtilmiştir ancak bu çalışmaların hiçbirinde yukarıdaki krizin nasıl çözüleceği ele alınmamıştır. İnternetin gazeteciliğe olan öncelikli katkısı şu aşamada ideolojiktir. Bazı ana akım düşünürler ve endüstriyel halkla ilişkiler ajansları, küresel iletişimde şirket kontrolüne veya bu sorunu çözmek için geliştirilecek politikalara karşı paniğe gerek olmadığını bir açıklaması olarak sanal dünyanın gücüne işaret etmektedir. Yeni mitolojide oligopolistik, ticari medya sisteminin demokratik basınının olumsuz sonuçlarından halkı koruyacak kişiler olarak gazetecilerin profesyonel otonomisi nosyonuna İnternet de dahil olmaktadır. Bu argüman gazeteciliğin kaynaklara ve kurumsal desteğe ihtiyacı olduğu düşüncesinden kurtulmayı sağlar. Bu bağlamda kamu ve toplum yayıncılığı hem Amerika’da hem de tüm dünyada çok önemlidir. Özetle internet kamusal alanın yalnızca bir kısmını tekrar üretebilir ve yeterince finanse edilmiş ve bağımsız bir basın için kurumsal çatı oluşturulmadığı sürece bu kısım da işe yaramamaktadır. Shapiro, kamu politikasının sanal dünyada bir halk forumunu sert bir biçimde teşvik etmesi, koruması ve finanse etmesi gerektiğini belirtmektedir.

“Bir kamusal alan olarak internet” hipotezinin üçüncü özelliği, hipotezin bu teknolojiler için kontrolsüz bir coşku ortaya koymasıdır. En aşırı uçta bazıları iletişim teknolojisindeki sayısal büyümenin, insan bilincinde de nitelikli bir değişikliğe yol açacağını

iddia etmektedirler. Bu düşünceyle bilgisayar ağlarının insanları hayal gücü ve yaratıcılığı bağlayan zincirlerinden özgürleştireceği öne sürülmektedir. Bazıları sanal dünyanın, nasıl küresel bir insanlık ailesi olabileceğimizi gösteren gerçek topluluklar yarattığına inanmaktadır. Her iki ütopyik görüş de, ticaret ve devlet güçlerinin İnternet ve bilgi yolunun metafizik potansiyelini arka plana atarak, insanlığı özgürleştirici devrimsel güçlerine vurgu yapmaya çalıştığını ortaya koymaktadır. En iyi durumda bu bakış açısı sanal dünyayı karşıt kültür için üreyen bir zemin olarak vurgulamakta ve 1960 ‘lardaki ve diğer dönemlerdeki komüniter ideallerden gem vurmaktadır. Ama bu akıl yürütme ne kadar sempatik görünürse görünsün, tarihin nasıl gösterildiğinin anlamsız bir nosyonudur ve en kötü durumda bu argüman, Stallabass’ın belirttiği gibi, “bir sonraki ticaret dalgasına geçmek için evrensel fantezileri anlatan iş dünyası mensupları ve onların takipçilerine (mühendisler ve entelektüeller)” dönüşmektedir.

Aslında İnternet’in bir kamusal alan olarak benimsenmesini kötünün iyisi olarak gördüklerinden çok büyük bir zafer olarak kabul etmemektedirler. Bu teknolojilerin gelişimindeki motor güç ticaret ve ticaret talebidir. Hamilton’ın 60 yıl önce belirttiği gibi, “iş dünyası, bireyler üzerinde baskı uygulayan bir devletten iyidir çünkü devletin emirleri seçenekler gibi gösterilip kamufle edilir”. Bu teknolojileri elde etmek için seçim yapmayız hatta, bunların faydalarını tartışmayız bile. Bize doğal bir evrimin kaçınılmaz ürünleri veya bastırılmış tüketici talepleri olarak sunulurlar, gerçekte ise sadece karlı oldukları için ve onlar için bir Pazar oluşturulmuş olduğundan bize verilmişlerdir. Şimdi burada

olduklarına göre, insanlar sadece kariyerleri tehlikeye girdiğinde veya topluma katılmamaya başladıklarında bu teknolojileri yok sayabilirler. Postman'ın işaret ettiği gibi, "Yeni teknolojiler her zaman insanların seçeneklerini arttırmaz, aksine tam tersini yaparlar". Burada teknolojiye karşı bir tutum sergilemiyorum, yalnızca bir teknoloji benimsenmeden önce, demokratik iletişim politika gelişimi sürecinin merkezinde bu yeni teknolojilerin etkilerinin değerlendirilmesi gerektiğini savunuyorum. İnternet ve bilgi yolu teknolojilerinde ise böyle bir şey hiç olmamıştır.

İletişim teknolojilerinin beklenmeyen ve öngörülemeyen etkileri vardır ve politika geliştirme sürecinin işlevlerinden biri bu etkileri anlamak, dolayısıyla istenmeyen bu etkileri en aza indirmek veya tamamen yok etmektir. Toplumumuzun dijitalleşmesi ve bilgisayarlaşması bizi kökten bir şekilde değiştirecektir. Ancak bu gelişmelerle en ilişkili kişiler bile bilgi devriminin bir sonucu olarak insan deneyiminin şiddetli bozulmaya uğrama ihtimalinden kaygılanmaktadırlar. Bir gözlemcinin belirttiği gibi, "çok azımız (sadece öncü kişiler) bu yeni teknolojileri gerçekten anlayabiliyoruz ve bu kişilerde bu teknolojiler hakkında verebilecek politik kararlar hakkında en az yetki sahibi olan kişilerdir". "Sanal topluluğu" ve sanal dünyanın özgürleştirici yönlerini öven argümanlar için, distopyan sonuçlara varılması makul görünmektedir. Bilgi yoluna insanların toplumdan izolasyonu, atomizasyonu ve marjinalizasyonunu arttıran bir süreç olarak bakılmamasının nedeni nedir? İnsanların sanal dünyada kendi topluluklarını oluşturma becerisinin, genel anlamda bir topluluğu sonlandırma etkisi yok mudur? Amerika gibi sınıfsal olarak ayrıştırıl-

mış, ticaret merkezli bir toplumda bilgi yolu zenginleri toplumsal dengeyle bağlantı kurmaktan kurtarmaz mı? Bunlar iletişim politikalarının oluşturulması sürecinde kesinlikle ele alınması ve cevaplanması gereken, piyasanın ise hiç ilgi duymadığı sorulardır. Her halükarda günümüzde teknolojiye karşı şüpheci bir yaklaşım sergilenmelidir.

Demokrasi, Bilim ve İletişim Teknolojisi

Amerika'da modern iletişim politika oluşumunun doğasındaki demokratiklik yapaydır ve bu nedenle bu tür bir sistemin karar alıcıların çıkarlarını tatmin etmekten fazlasını başaracağını söylemek mümkün değildir. İletişim politika oluşumu, genel olarak politik tartışmaların çizgisinde ilerlemektedir. Burası iş dünyasınca yönetilen bir ülkedir ve iletişim sistemi şirket çıkarlarına uygun hale getirilir. Vatandaşların görevi iş dünyasının ihtiyaçlarını tatmin etmek ve kar maksimizasyonunu sağlamak için bu hırs ve amaçlara uyum sağlamaktır. Demokratik teoride belirtildiği şekilde ekonomiyi yönetenlerin, Vatandaşların demokratik olarak belirlenmiş hedeflerine uymak gibi veya yaptıklarının sosyal sonuçlarının hesabını vermek gibi bir zorunlulukları yoktur. Aslında piyasa neredeyse demokrasinin yerine geçmiştir. Piyasa olsa olsa teknoloji gibi demokrasinin bir aracıdır. Ve pazarın küresel iletişim için en hızlı sonucu ise, artan şirketleşme ve ticarileşmedir.

Bununla birlikte yeni iletişim teknolojilerinin sosyal problemleri çözeceği düşüncesi de çekici olabilir, ama gerçek öyle değildir. Bilinç sahibi varlıklar olarak sadece "insanlar", yoksulluk, çevre bozulması, ırkçılık, cinsiyet

ayrımcılığı ve militarizm gibi sorunları çözebilirler. Singer’ın belirttiği gibi, görevimiz “teknolojik zekamız ile sosyal örgütlenmemizdeki anlamsızlık arasındaki çelişkiyi” çözmektir. Sosyal ve politik hayal gücümüzün ateşi üzerine atılmış ıslak bir örtü olan geleneksel zeka sayesinde yeni teknolojilerin muhteşem potansiyeliyle yüz yüze geliyoruz. Bu örtü tesadüfi midir? Aslında o örtüyü örtenler statükodan çıkar sağlayanlar ve üzerine bastırılanlardır. Peki İnternet ve iletişim teknolojileri demokrasiyi kapitalizmden koruyabilir mi? Kamu hizmeti ilkelerini uygulamaya koymadıkları sürece hayır. Kısa vadede bu küresel erişim, bilgisayar okur yazarlığı ve iyi finanse edilmiş, demokratik, ticari olmayan ve karsız bir medya sektörü mücadelesi anlamına gelmektedir. Uzun vadede ise temel iletişim politikalarının oluşturulması üzerine açık kamu planlaması ve müzakereler demektir. Toplumun bugüne kadar yeterince temsil edilemeyen unsurlarını politik arenaya taşıyarak iletişim kaygılarını daha geniş çabalara bağlamak ve bütünleştirmek suretiyle iş dünyasının gücünün ve toplumdaki eşitsizliğin azaltılması başarı umudunu güçlendirecektir.

Bu mümkün mü? Küresel ekonominin doğası ve egemenliğin bırakılmasıyla ilgili argümanlarımız göz önüne alındığında, durum neredeyse umutsuz gibi görünebilir ve gerçekçi olan tek sürecin mevcut düzende reform yapmak olduğu varsayılabilir. Mevcut şirket iletişim sistemi içerisindeki en küçük halk reformlarının bile neredeyse imkansız olduğu görüldüğünden beri, bazıları görünen gelecekte genel durumun tamamen umutsuz olduğunu düşünebilir.

Bu vakanın kendisi başlı başına zıtlıklar içermektedir. Mevcut pazar ön-

cesi politikalar, hem Amerika hem de dünyanın geri kalanındaki insanların çoğunluğunun hayat kalitesinde felaketten başka bir şeye yol açmayacaktır. Gelecek nesil, vatandaşların ihtiyaçlarını küresel sermayenin taleplerinin önüne çıkaracak alternatif politikalara artan bir ihtiyaç hissedecektir. İnternet bu gelişmelerin hızlandırılmasında çok önemli bir rol oynayabilir. Şirketler ve Pazar dahil hiçbir sosyal kurumun halkın gözünden kaçamayacağı önemli bir birleşme noktasına girmekteyiz. Demokrasiye bağlı olanların karşı karşıya kalacakları zorluk ise, Greider’in belirttiği gibi “küresel ekonominin şeklini değiştirmektedir... Böylece bu, demokrasiyi felç etmektense zenginleştirecek, ekonomik getiriler üstteki dar bir sınıf yerine tüm sınıflara dağıtılacaktır”. Demokrasi ve kapitalizm arasındaki tansiyon gittikçe belirginleşmektedir ve iletişimin her ikisine de hizmet etmesi çok zordur. Eleştirel açıdan, iletişim politikalarının oluşumu için uygun yer, demokrasinin kârın önüne geçtiği yerdir. Greider’in öne sürdüğü gibi, iletişimin küresel kapitalizmin merkezinde olduğu göz önüne alındığında, iletişimi yeniden yapılandırma hareketi küresel politik ekonomiyi yeniden yapılandırmanın bir parçası olacaktır. Başka türlü düşünülemez.

Bu düşünceyle iletişim bilimcilerin de demokratik iletişim politikaları tartışmalarında ve tasarımında rolü bulunmaktadır, ancak eleştirel araştırmaların yapılacağı akademik bağlam karmaşa içindedir. İnternet ve bilgi yolunun yükselişi, Amerika’da iletişim araştırmaları ve eğitimini tehlikeye atmaktadır. Özellikle stagnasyon ve kamu sektörünün çöküşü olmak üzere yukarıda sayılan diğer küresel ekonomik eğilimlerin bir sonucu olarak çoğu Amerikan üniversitesinin küçül-

meye gittiği bir zamanda internet, iletişimi yeniden yapılandırmayı en azından bunu düşünmeyi gerektirmektedir. Bu da üniversitelerin aktivitelerini şirket sektöründen destek almaya yönlendirmek üzere baskı altına girmeleri demektir. Gerçekten de üniversitelerde geleneksel entelektüel veya özerk bilimden uzaklaşmak, eğitim ve araştırmaları iş dünyasının ihtiyaçlarına göre şekillendirme baskısı altına girilmiştir. Bu durum “sıkı çalışma” içindeki bu üniversitelerin üreteceği yeni bilimin doğasına dair belirgin ipuçları vermektedir. Bu yeni bilim, piyasa öncesi politik sağ kanadın neden en çok bilimin özerkliğinin bertaraf edilmesini savunduğunu açıklamaktadır. Kampüsteki yıldızlar, en çok gelir getiren bölüm ve kişilerdir ve bunu yapamayan bölüm ve akademisyenlerin geleceği belirsizleşmektedir.

Bu tür baskılar en çok iletişimde belirgindir. Bu nokta, iletişimin küresel politik ekonomi ve kültürün merkezine alındığı, ancak tamamen iletişim araştırmalarına adanmış akademik branşların sert kesintilere maruz kaldığı hatta bertaraf edildiği tarihi bir paradokstur. Bunun nedeni iletişimin Amerika kampüslerindeki geçmişten gelen zayıflığı olabilir. Kesintiler yapılması gerektiğinde iletişim, birçok yerleşik disiplinden daha savunmasızdır. Bu nedenle iletişim araştırma ve eğitimini şirket iletişimi düzeninin liderlerine bağlamak ve Paul Lazarsfeld’in deyimiyle “eleştirel” yerine “yönetsel” olanı tercih etmek için iki kat baskı yapılmaktadır.

Kapitalist iletişim sektörüyle bağlantıları kurmak mantıklı bir yönetsel hareket olmasına rağmen, iletişimin sürdürülebilir bir disiplin olmasına engel olacaktır. Bu yönetsel dönüş ahlakı açıdan oldukça üzücüdür. İleti-

şimi, Innis’in belirttiği “üniversite geleneğinden” ve demokrasiye hizmet etme özgürlüğünden alıkoymaktadır. İletişim artık merkezi bir işletme faaliyeti olduğundan, pratik düzeyde de işletme fakülteleri bu çizgide araştırmalar yürütmeye fazlasıyla uygundur. Bütün amaç kar etmek ise, kamu hizmeti ve gazetecilik gibi mesleki ilkelere dayanan bölümlere kimin ihtiyacı var? O halde demokratik değerlere bağlı kalarak dürüst, bağımsız bir bilim ve eğitimi benimsemekten başka alternatif yoktur. İşi olacağına bırakın. İletişim alanının kendi entelektüel gelenek ve metodolojilerini tam kapasiteyle bu üzücü sorulara uygulaması gerekmektedir. Amerikan kampüslerinin son 50 yıldan çıkardığı ders ortadadır. Bunu iletişim alanı yapmazsa, başka kimse yapamayacaktır. Bu gerçekten zorlu bir süreç, ancak başka bir çözüm var mı?